

Seinasti skansin í vanda fyri at fella

Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar Føroya Lærarafelag Føroya Pedagogfelag Havnar Arbeidskvinnufelag Starvsmannafelagið

Aldargamli verkfalsrætturin er hóttur. “Vit mugu hava eina skipan” og almennu løntakararnir “seta lív og heilsu hjá borgarunum í váða” eru nakrar av orðingunum, sum politiski myndugleikin hevur havt á lofti seinastu vikurnar, nú verkfall aftur hevur verið á almenna arbeidsmarknaðinum.

Tað sum politiski myndugleikin í veruleikanum ynskir, er, at verkføll skulu vera fevnd av so nógvum undantøkum, at fakfeløgini missa vald, tí verkføllini ikki fara at raka nóg meint. Við ørðum oðrum vil politiska skipanin úthola verkfalsrættin við undantøkum.

Samstundis leggur politiski myndugleikin alla ábyrgd fyri lív og heilsu hjá føroysku borgarunum á arbeidstakararnar. Tveir partar eru á almenna arbeidsmarknaðinum – arbeidsgvari og arbeidstakarar. Av teimum hevur bara ein ábyrgd av lív og heilsu hjá føroyska borgarunum, og tað er sjálvandi politiski myndugleikin á økinum.

Fríðarligur arbeidsmarknaður

Almennir føroyskir arbeidsmarknaðurin er eyðkendur við, at fríður oftast valdar millum partarnar. Vit skulu fleiri áratíggju aftur fyri at finna stórar ósemjur og stríð. Tað hevur í stóran mun eydnast pørtunum á arbeidsmarknaðinum at tosa seg til sættis og finna eina semju.

Samráðingarpartarnir hava eisini fingið fleiri móguleikar at troyta, áðrenn farið verður eftir teimum mest víðgongdu stríðsvápnunum, nevniliga verkfalli og verkbanni. Fasti Gerðarrættur kom í 2006 og Semingsstovnurin í 2013. Fasti Gerðarrættur tekur td. støðu til, hvørt eitt fráboðað verkfall er heimilað ella ikki. Semingsstovnurin verður boðsendur, tá partarnir ikki kunnu finna eina semju sínamillum og hevur eisini heimild at útseta ein arbeidsssteðg í vónini um at finna semju.

Men hóast hesar móguleikar, so hava vit seinasta árið havt fleiri verkføll – og eisini eitt verk-bann, sum er tá arbeidsgvarin útihýsir arbeidstakarum frá arbeidsplássinum. Eitt sokallað lockout. Tað hendi, tá Kommunala Arbeidsgvarafelagið forðaði limum hjá Føroya Pedagogfelag at fara til arbeidis síðsta vetur.

Báðir partar, arbeidsgvarar og arbeidstakarar, hava sostatt amboð, sum tey kunnu nýta, um

samráðingar ikki ganga eftir vild – og báðir partar nýta hesi amboð.

Landskassin tikin í veð

Hóast partarnir á arbeidsmarknaðinum hava móguleika at seta í verk antin verk-bann ella verkfall, so er stórir munur á, hvør figgj-arligi vinnarin er. Tað er altíð arbeidsgvarin – í okkara føri landskassin og kommunalu kassarnir. Tí arbeidsgvarin rindar ikki løn – hvørki meðan verk-bann ella verkfall er. Fleiri fakfeløg hava verkfalskassar, sum rinda løn til limirnar, tá tey eru í verkfalli, men tað er himmalvíður munur á, hvør partur á arbeidsmarknaðinum hevur størsta pengakassan aftanfyrir seg.

Tað er tí ein sera stórir ójavni millum arbeidsgvarar og arbeidstakarar á almenna arbeidsmarknaðinum. Meðan verkfalskassarnir hjá fakfeløgnum svinna undir einum verkfalli og limir enntá í summum førum mugu rinda verkfalskostnaðin úr egnum lumma, so kostar tað ikki almenna arbeidsgvaranum eina krónu – hvørki, tá fakfeløg fara í verkfall ella tá arbeidsgvarin lýsir verk-bann. Tvørturímóti sparir arbeidsgvarin lønarútreiðslur meðan arbeidsssteðgur er – eisini tá arbeidsgvarin sjálvur forðar arbeidstakaranum at fara til arbeidis.

Tað skeiklar valdsbýtið millum partarnar, men tað merkir eisini, at allir skattgjaldarar óbeinleiðis bakka arbeidsgvaran figgjarliga upp. Eisini teir skattgjaldarar, sum antin eru í verkfalli ella eru verk-bannaðir.

Almennir arbeidsgvarin kannuttan at taka nøkur figgjarlig atlit lýsa verk-bann. Í norðurlondum eru tað bert almennu arbeidsgvararnir í Danmark, sum nýta hendan rættin, tí hann er so víðgongdur.

Politiski myndugleikin í Danmark er eisini tilvitaður um hesa valdsskeiklanina. Í sambandi við verk-bannið hjá fólkháskúla-lærarum fyri nøkrum árum síðani, avgjördu nógvar danskar kommunur eftirfylgjandi, at spardu lønarútreiðslurnar undir verk-banninum skuldu leggjast til síðis og brúkast til skeið- og eftirútbúgving hjá teimum verk-bansraktu fyri at royna at skapa eitt sindur av javnvág.

Politisk telving

Ein trupulleiki við samráðingarleistinum í Føroyum er, at samráðingarnar verða brúktar og misbrúktar politiskt. Tað vil siga, at almennir lønmótakarir verður offur fyri einari politiskari figgj-arligari telvinguttan mun til, hvør stjórnar landinum.

Lønarsamráðingarnar skulu fyri arbeidsgvarans part liva upp til ta politisku telving, sum er um landsbúskapin sum heild.

Tað merkir, at politisk atlit eru grundarlagið undir lønarsamráðingunum frá arbeidsgvarans síðu.

Í Svøríki hevur man loyst hendan trupulleikan við at leggja lønarsamráðingarnaruttan fyri politisku skipanina. Man hevur skapað eitt armslongdar-prinsipp, tá tað kemur til løntakarar og løngjaldarar í almenna geiranum – netupp fyri at forða fyri, at løntakarar á almenna arbeidsmarknaðinum verða tiknir til giðsla í politiskum telvingum hjá sitandi stjórn.

Skipan setast í verk

Hvørja ferð ein ósemja á almenna arbeidsmarknaðinum stingur seg upp, so er almennir arbeidsgvarin, sum eisini er politiskur myndugleiki, skjótur at skjóta upp, at nú má onkur skipan fáast í lag.

Hetta skuldi eitast at hava hægstu raðfesting aftaná verkføllini hjá námsfrøðingunum og sjúkrarøktarfrøðingunum fyri einum ári síðani, men ongin skipan var funnin, nú ljósmøðurnar fóru í verkfall fyri nøkrum fáum vikum síðani.

Tá rópti politiski myndugleikin, almennir arbeidsgvarin, aftur varskó. Enn er arbeiðið við einari nýggjari skipan, einum nýggjum samráðingarleisti, ikki veruliga farið í gongd.

Skerdan verkfalsrætt

Tað, sum politiska skipanin ynskir, er at skeikla valdsbýtið millum partarnarárbeidsmarknaðinum upp aftur meira enn tað er frammanundan. Tí umframt, at almennir arbeidsgvarin hevur landskassan ella kommunukassan í rygginum undir samráðingum, skal evsta amboðið hjá arbeidstakarunum eisini útholast. Verkfalsrætturin.

Verkfall er dýrasta stríðsstig hjá arbeidstakaranum at brúka í royndini at fáa semju. Verkfall er tí eisini altíð seinasti móguleiki at troyta hjá arbeidstakarunum.

Verkfalsrætturin hevur meira enn 100 ár á bakið – og hevur saman við verk-bansrættinum frá arbeidsgvarans síðu skapað tað javnvágina á arbeidsmarknaðinum, sum vit hava í dag. Verkfalsrætturin er eitt rótfest fólkaræðisligt amboð í okkara parti av heiminum.

Tað tykist sum, at politiska skipanin hevur gloymt, hví arbeidstakarar hava hendan rættin og vilja útholað hann. Útholað verkfalsrættin við undantøkum, so komandi verkføll ongan veruligan virknað hava. Avleiðingin av hesum verður, at fríi samráðingarrætturin verður skerdur, og linaru verkføllini gerast nógvar ferðir drúgvari enn talan er um í dag, tí tey hava so avmarkaðan virknað – og tað skapar í síðsta enda stóran ótta

og ampa hjá borgarunum í landinum.

Giðslatøka

Politiska skipanin sigur, at um undantøk ikki vera givin innan ávísar sektorar, so er lív og heilsa uppá spæl hjá borgarunum. Rætt er, at eitt verkfall kann raka meint. Men tað er púra misskilt, at ábyrgdin liggur hjá arbeidstakarunum.

Tað er ikki einstaka starvsfólkið á almenna arbeidsmarknaðinum, sum hevur evstu ábyrgd av lívinum og heilsuni hjá borgarunum í hesum landinum. Tað er politiski myndugleikin, sum hevur ábyrgdina. Og bara politiski myndugleikin.

Tað er eisini ein andsøgn í, at leggja ábyrgdina fyri lív og heilsu hjá borgarunum á arbeidstakaran, men samstundis ikki vilja gjalda teimum eina hóskandi løn fyri hesa ábyrgd.

Hoyrnin er loysnin

Einfaldasta loysnin á samráðingartrupulleikunum, sum hava verið seinasta árið, er at lurta.

Kiwanis stuðlar børnum umvegis jólatræssølu

Nevndin í Kiwanis Tórshavn Jens Hansen, forseti

Eins og unfarin ár er vælgerandi felagsskapurin, Kiwanis Tórshavn, farin undir árligu jólatræssøluna aftan fyri Sjonleikarhúsið í Havn. Endamálið er at savna inn pening, sum í høvudsheitum verður latin góðgerandi átøkum, ið hava við tørvandi børn og ung at gera. Eisini letur Kiwanis javnan stuðul til barnafamiljur, ið onkursvegna eru komnar í figgjarligar trupulleikar orsakað av sjúku ella øðrum, ið hevur rakt familjuna.

Felagsskapurin Kiwanis Tórshavn, ið hevur sum endamáal at stuðla tørvandi børnum, barnafamiljum og tiltøkum børnum og ungum at frama, er farið undir árligu jólatræssølu, sum fer fram aftan fyri Sjonleikarhúsið í Havn.

Á hvørjum ári letur Kiwanis Tórshavn peningagávur til vælgerandi endamáal. Eitt nú hevur felagsskapurin stuðlað eini spælistovu á Landssjúkahúsinum, Hotel Tórshavn í Keypmannahavn, Sjómansheiminum Ørkini í Reykjavík, Javna, Háskúlanum, Frelsunarherinum, Barnaheiminum, Megd, tónleikabólkinum Ælabogin og

Partarnir mugu hava álit á, at samráðingarnar byrja við veruligum dialogi. Almennir arbeidsgvarin má lurta eftir ynskjunum frá arbeidstakarunum, sum í árávís hava latið sær lynda.

Latið sær lynda, at lønarlagið er lægri í Føroyum enn í grannalondunum. Latið sær lynda, at arbeidsumstøðurnar eru vánaligari enn í londunum rundan um okkum. Latið sær lynda, at arbeidsgvarin ikki hevur víst teimum ta viðurkenning og virðing tey hava uppiborið.

Tí fakfeløgini hava í árávís víst á hendan ójavna. Fakfeløgini hava í árávís víst á, at tørvur er á einum lønarlyfti í pørtum av tí almenna geiranum. Fakfeløgini hava í árávís víst á væntandi viðurkenning og virðing. So onki av hesum er ókent fyri almenna arbeidsgvaran, tá farið verður til samráðingar, um bara tað verður lurtað.

Men heldur enn at skapa ein sunnan dialog og uppbyggja álit partanna millum, skal seinasti skansin, verkfalsrætturin, niðurbrótast.

mongum, mongum øðrum góðgerandi endamáalum.

Somuleiðis stuðlar Kiwanis javnan einstøkum barnafamiljum, ið onkursvegna hava fingið trupulleikar orsakað av sjúku ella øðrum, ið familjan kann vera rakt av. Umframt jólatræssølu stavar hjálparpeningurin hjá Kiwanis Tórshavn frá lutaseðlasølu á Ólavsøku.

Jólatrøini verða útpakkaði, so til ber síggja tey, áðrenn ein ger av, hvat jólatræ ein ynskir sær. Trøini verða síðani pakkaði inn aftur, so tey eru klár at leggja í bilin ella bera heim við sær.

Upplatingartíðirnar eru mánadag-fríggjadag frá klokkan 16.00 – 20.00 og leygardag frá kl. 14.00 – 20.00. Eisini er opið frá kl. 16.00 tveir teir seinastu sunnudagnar undan jolum.

Tveir aðrir Kiwanis-felagsskapir eru í Føroyum. Tað eru Kiwanis Rósan í Havn, og Kiwanis Eysturoy, sum hevur heimstað í Gøtu. Orðið “kiwanis” stavar úr indianskum máli og merkir “vit byggja.”